

Костянтин БАШКІРОВ,

Голова Харківської обласної організації
Товариства Червоного Хреста України
e-mail: k.bashkirov@redcross.org.ua

Натела ШЕВЧЕНКО,

Доктор філософії (PhD) за спеціальністю «Право»,
Головний фахівець зі збору, обробки даних та звітності
Харківської обласної організації
Товариства Червоного Хреста України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2647-8160>
e-mail: lg1.kh@redcross.org.ua

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2025.67.03>

РОЛЬ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ У ПІДТРИМЦІ СТІЙКОСТІ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

***Анотація.** У тезах наукової доповіді висвітлюється роль Харківської обласної організації Товариства Червоного Хреста України у підтримці стійкості критичної інфраструктури в умовах збройного конфлікту. Основна увага приділена підтримці секторів охорони здоров'я та цивільного захисту населення. Проаналізовано гуманітарні ініціативи організації, зокрема забезпечення медичних закладів санітарно-гігієнічними засобами, електрогенераторами, побутовими товарами тощо. Приділено увагу функціонуванню мобільних медичних бригад в регіоні. Розглянуто діяльність загону швидкого реагування у сфері надання допомоги постраждалим і евакуації цивільного населення. Наголошено на наданні допомоги бригадам місцевої пожежної охорони та доукомплектуванні укриттів. Зроблено висновок про системність та ефективність дій Харківської ОО ТЧХУ, що сприяють підтримці функціонування критичної інфраструктури та захисту населення в умовах збройного конфлікту.*

***Ключові слова:** Товариство Червоного Хреста України, медичний заклад, мобільна медична бригада, загін швидкого реагування, евакуація, збройний конфлікт, критична інфраструктура.*

Харківська обласна організація Товариства Червоного Хреста України (далі – Харківська ОО ТЧХУ) є однією з найбільших гуманітарних організацій Харківського регіону, що має давню історію. Починаючи з лютого 2022 року Харківська ОО ТЧХУ активно реалізує низку гуманітарних ініціатив, зокрема спрямованих на підтримку стійкості критичної інфраструктури.

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про критичну інфраструктуру» для організації ефективного забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури з урахуванням специфіки забезпечення окремих життєво важливих функцій та/або послуг визначаються сектори критичної інфраструктури [2]. Передусім діяльність Харківської ОО ТЧХУ пов'язана з такими секторами критичної інфраструктури, що визначені Переліком секторів критичної інфраструктури (постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 р. № 1109), як охорона здоров'я (сектор 6), а також цивільний захист населення і територій (сектор 13) [1].

Сектор охорони здоров'я є одним з ключових

елементів загальної системи критичної інфраструктури, адже забезпечує безперервне надання медичних послуг, профілактику поширення захворювань, збереження життя та здоров'я населення в умовах як мирного часу, так і кризових ситуацій. Особливої актуальності функціонування системи охорони здоров'я набуває в умовах воєнних дій, оскільки стабільність та доступність медичних послуг прямо впливають на стійкість громад, а також загальний рівень гуманітарної безпеки.

Харківська ОО ТЧХУ систематично реалізовує заходи з підтримки стійкості та функціонування медичних установ Харківщини. Так, протягом 2024 року, в рамках реалізації одного з проєктів, до 53 медичних закладів міста Харкова та Харківської області було надано понад 500 інституційних санітарно-гігієнічних наборів. Ці набори містили широкий перелік товарів, необхідних для щоденного використання у закладах охорони здоров'я. Зокрема, до складу наборів входили такі товари, як рідке господарське мило, пральний порошок, засіб для миття посуду, дезінфікуючий

засіб для підлоги та поверхонь, пакети для сміття, туалетний папір, швабри, відра, рідке мило для рук, паперові рушники тощо. Розподіл наборів здійснювався пропорційно до щомісячної кількості пацієнтів у кожному конкретному закладі. У середньому одна установа отримувала по 3-4 набори вагою 40 кг кожен з періодичністю 1 раз на 3 місяці.

Окрім санітарно-гігієнічних засобів Харківська ОО ТЧХУ здійснює цілеспрямовану підтримку медичних установ області у сфері енергетичної стійкості. В період з 2023 року по квітень 2025 року до медичних закладів Харківщини було передано низку стаціонарних генераторів та портативних зарядних станцій. Така допомога має важливе значення для забезпечення безперебійного надання медичної допомоги навіть у разі відсутності централізованого електропостачання. Зокрема, лише впродовж січня-квітня 2025 року медичні установи отримали від Харківської ОО ТЧХУ 5 генераторів різної потужності – від 30 до 125 кВт та 10 портативних зарядних станцій ємністю до 2048 Вт·год.

Впродовж зазначеного періоду Харківська ОО ТЧХУ також комплексно підтримувала медичні установи шляхом надання інших важливих товарів, які забезпечують базові потреби пацієнтів та медичного персоналу. Це дозволило не лише покращити умови перебування пацієнтів у стаціонарі, а й зміцнити матеріально-технічну спроможність закладів охорони здоров'я. Зокрема, до медичних установ Харківщини було передано понад 2000 комплектів постільної білизни та рушників, що використовуються для комфортного розміщення пацієнтів у стаціонарі; понад 1600 теплих ковдр для комфорту пацієнтів, особливо у зимовий період; близько 300 комплектів, що складаються з ковдри та подушки для облаштування додаткових спальних місць або оновлення наявних; майже 3000 упаковок підгузків, з яких переважна більшість – підгузки для дітей, а решта – для маломобільних осіб дорослого віку, що дало змогу забезпечити гігієнічні потреби найуразливіших категорій пацієнтів; понад 200 наборів посуду на 5 персон кожен для зручності організації гарячого харчування в лікувальних установах; 6000 одноразових медичних халатів та понад 730000 одноразових медичних рукавичок для проведення оглядів пацієнтів та інших процедур.

Завдяки такій масштабній підтримці Харківська ОО ТЧХУ зробила вагомий внесок у збереження функціональності медичної інфраструктури області, яка продовжує ефективно працювати в умовах воєнного стану.

Крім підтримки медичних установ Харківська ОО ТЧХУ активно долучається до безпосереднього надання медичної допомоги населенню регіону. Зокрема, в Харківській області функціонують мобільні медичні бригади (далі – ММБ), які забезпечують надання медичних послуг у віддалених та малодоступних населених пунктах. Так, протягом 2024 року ММБ надали допомогу понад 4500 осіб, а протягом перших 4 місяців 2025 року медичну допомогу вже надано 2000 осіб.

Окрім того, наприкінці 2024 р. в Харківській

області почали функціонувати спеціалізовані дитячі ММБ, діяльність яких орієнтована на забезпечення доступу дітей до базової та спеціалізованої медичної допомоги. Ці бригади мають змогу здійснювати первинні медичні огляди, а за потреби – надавати консультації вузько-профільних спеціалістів, зокрема, хірурга, ортопеда-травматолога, невролога, отоларинголога, дерматолога, УЗД-спеціаліста. З листопада 2024 року по квітень 2025 року було надано понад 1700 консультацій, що дало змогу виявити низку захворювань та направити дітей на подальше лікування або спостереження. Функціонування таких ММБ має критичне значення, адже у багатьох віддалених населених пунктах відсутні не лише спеціалісти вузького профілю, а й навіть лікарі-педіатри.

Важливою складовою діяльності Харківської ОО ТЧХУ є її внесок у підтримку стійкості такого сектору критичної інфраструктури, як цивільний захист населення і територій. Ключову роль у цій сфері відіграє загін швидкого реагування (далі – ЗШР) – спеціалізований підрозділ Харківської ОО ТЧХУ, що функціонує на постійній основі. Діяльність ЗШР є багатоаспектною та критично важливою, особливо в умовах воєнного стану.

По-перше, підрозділ бере активну участь у реагуванні на надзвичайні ситуації в регіоні. Насамперед йдеться про оперативне реагування на обстріли об'єктів цивільної інфраструктури. Спільно з представниками Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС), Національною поліцією України та іншими службами, члени ЗШР негайно прибувають на місця влучань, де виконують широкий спектр дій. Зокрема, у разі необхідності виконують роботи з розбирання завалів; здійснюють поквартирні чи побудинкові обходи з метою виявлення постраждалих; надають першу допомогу пораненим на місці та передають їх до карет швидкої допомоги чи самостійно транспортують до медичних закладів; надають постраждалим першу психологічну допомогу, наприклад, у випадку гострої реакції на стрес тощо. Варто наголосити, що така робота здійснюється в екстремальних умовах підвищеного ризику для життя та здоров'я. Регулярна участь у таких заходах робить ЗШР важливим елементом системи швидкого реагування на загрози безпеці населення Харківщини.

По-друге, одним із пріоритетних напрямів діяльності ЗШР є евакуація цивільного населення з прифронтових та прикордонних територій. В умовах активного ведення бойових дій евакуація населення є не лише заходом з порятунку життя, а й ключовим елементом системи захисту прав людини та забезпечення гуманітарної безпеки. ЗШР Харківської ОО ТЧХУ здійснює евакуаційні заходи у тісній співпраці з органами місцевої влади, ДСНС, Національною поліцією, що дозволяє зробити цей процес скоординованим та злагодженим. Особлива увага приділяється евакуації вразливих груп – людей старшого віку, осіб з інвалідністю, в тому числі маломобільних, родин з дітьми тощо. Протягом 2024 року екіпажами ЗШР було евакуйовано понад 1000 осіб. Здебільшого евакуація відбувається з населених

пунктів, які перебувають під постійним обстрілами, де зруйновані об'єкти критичної інфраструктури (транспортне сполучення, електропостачання, водопостачання, медичні заклади тощо). Таким чином, евакуаційна діяльність ЗШР Харківської ОО ТЧХУ є одним із найбільш життєво важливих механізмів реагування на загрози цивільному населенню в умовах збройного конфлікту.

Окрім того, Харківська ОО ТЧХУ у 2024 році допомогла в доукомплектуванні бригад місцевої пожежної охорони Харківщини спеціалізованим обладнанням. Загалом було передано 17 комплектів такого обладнання, до яких входять пожежні каски, захисні костюми, вогнегасники, пожежні стенди, краги, лопати штикові, гучномовці, протипожежні покривала, алюмінієві сирени та ін. Ця ініціатива є важливою складовою зміцнення цивільного захисту Харківської області, яка перебуває під постійною загрозою в умовах воєнного часу.

Також Харківська ОО ТЧХУ активно допомагала в доукомплектуванні укриттів у громадах Харківщини товарами першої необхідності. Серед наданого: 150 компактних переносних твердопаливних пічок («буржуйок») та понад 120 теплових гармат для обігріву, майже 60 портативних біотуалетів для дотримання санітарно-гігієнічних умов, понад 100 теплих ковдр, близько 320 повноцінних спальних наборів (кожен з них включає розкладне ліжко, матрац, подушку, ковдру, комплект постільної білизни, рушники) та ін. Ця підтримка суттєво підвищила рівень підготовленості укриттів до тривалого перебування людей, особливо в зимовий період.

Таким чином, діяльність Харківської ОО ТЧХУ в умовах збройного конфлікту демонструє високий рівень системності, гнучкості та здатності до міжсекторальної взаємодії. Її участь у підтримці стійкості критичної інфраструктури та реагуванні на гуманітарні виклики свідчить не лише про ефективність наявних механізмів, а й про здатність організації адаптуватися до динамічних умов. У цьому контексті Харківська ОО ТЧХУ виступає не лише гуманітарним виконавцем, а й ключовим

партнером державних та недержавних структур у забезпеченні безпеки та стійкості громад.

Бібліографічні посилання

1. Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури: постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 1109. Офіційний вісник України. 2020. №93. С. 9. Ст. 2994.

2. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16.11.2021 р. № 1882-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. №5. С. 31. Ст. 13.

K.Bashkirov, N.Shevchenko

The role of the Kharkiv regional organization of the Ukrainian Red cross society in supporting the resilience of critical infrastructure during the armed conflict.

Abstract. The abstract highlights the role of the Kharkiv Regional Organization of the Ukrainian Red Cross Society in strengthening the resilience of critical infrastructure during armed conflict. The focus is on support for healthcare and civil protection sectors through humanitarian efforts such as providing hygiene kits, generators, and essential goods. It reviews the work of mobile medical teams and the rapid response unit assisting victims and evacuating civilians. The text also notes aid to local fire brigades and equipping shelters. Overall, the organization's coordinated actions significantly contribute to sustaining infrastructure and protecting the population under wartime conditions.

Keywords: Ukrainian Red Cross Society, medical facility, mobile medical team, emergency response team, evacuation, armed conflict, critical infrastructure.

Зразок для цитування:

Башкіров К., Шевченко Н. Роль Харківської обласної організації товариства Червоного хреста України у підтримці стійкості критичної інфраструктури під час збройного конфлікту. Пропілеї права та безпеки, 2025. №6-7. С. 26-28. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2025.67.03>.